

НАША НІВА

Год VIII.

16 Жніуна 1913 г.

№. 33.

БЕЛАРУСКАЕ Выдавецкае Таварыства у Вільні

прыступаючы да выдавецкай працы, просіць ўсіх хто
узяўся апрацаўцаць

- 1) Пісмо святое целае,
- 2) Гісторию старога і новага закону для дзялчыні ў школах,
- 3) Кніжку да набажэлства,
- 4) Эвангелічку на святы і нядзелі,
- 5) Гісторию касцёла для школ,
- 6) Граматику беларускую,
- 7) Географію,
- 8) Слоўнікі,
- 9) Арытмэтыку,
- 10) Кнігі для навучанья у школах і розные другіе,

рукапісы прысылаць па аддэлу:

Вільня, Жандармскі завулак, № 1, кв. 5.

Данос.

Беларускі народ збудзіўся, пачаў жыць сваім асобным жыцьцем, пачаў тварыць свою нацыянальную культуру сваімі рукамі. Збудзілася вялікая жыцьцёвая сіла, захаваная у грудзях дзеяцімілённай грамады. І гэтай сілы знішчожыць нельга: яна узрастает з дня на дзень і будзе с кожным годам тварыць но-вае культурае багацьце.

Ворагі нашага народу, не пакладаючы руку „працуць“, каб задзяржаць беларускі рух. Яго закідывалі гразёю польскіе чорнасценцы з „Gaz. Codz.“ і інш., абы ім пісалі уселяскую съмешаную брэхню Ковалюкі і Саланевічы, каб толькі ту-тыйшае фрамадзянства адварулося ад беларушчыны. Але дарма: ніводзін сумленны чалавек, ніводзін чырвонік народу ня слухаў гэ-тай брэхні, не даваў веры нігодным напасцям.

Цяпер ворагі беларусоў с хай-рузіі чорнасценцаў пайшлі другой дарогай: яны змагаюцца з намі подлымі, фальшивымі даносамі, клічучы практіцтво, каб яно сі-дай заціснуло адраджэнне беларускага народу.

У казённай газэці „Rossia“ у № 2372 надрукаваны гэтакі фальшивы данос. Шад ім падпісаўся нейкі „Яков Нивіч“, але пад гэтым імненем, напэўні фальшивым, хаваецца, відаць, чалавек, каторы стаіць вельмі блізка да „ахраннага адзеленія“: лішне ўжо добра ведае ён, што знайшла паліція при обысках у розных людзей — у вучнёў маладечанскай сэмінары, у мінскай публічнай бібліотэцы і т. д.— ведае, аб чым пісалося у знайдзеных у іх пісьмах. Ня гледзячы на гэта; „агент—практік“ даносіць, каму трэба бытцым выдавецтво „Наша Ніва“ друкавалі і шырэло між народам про клямациі „Беларускай Соціялістичнай Грамады“ ахраннаму адзеленію павінна быць вядома, што прокламація „Беларускай Соціялістичнай Грамады“ друкаваліся ў 1903, 1904, 1905 і ў пачатку 1906 году — у часі ўсерасейскай завірухі, а „Наша Ніва“ адкрылася толькі ў самым канцы 1906 году, калі ўсё ўжо супакоілося. Да-лай ён даносіць, бытцым таяж „Наша Ніва“ надрукавала рэволюцый-

ные брошуры „Гутарка аб тым, куда мужыцкіе гроши ідуць“, „Чы-хваціць для ўсіх зямлі“ і інш., хада яны выйшлі ў сьвет перед выхадам „Наша Ніва“ і на іх паказана зусім іншая фірма. Адным словам, „агент — провакатар“ ста-рецца абвінаваціць чиста куль-турную, спакойную работу „Наша Ніва“ ў «рэволюцію», каб яе адміністрація зачыніла.

Мэта гэтая „Rossia“ зусім ясная. Чёмніе сілы вічога так не баяцца, як съвету. Той съвет шы-рыць „Наша Ніва“ і ўсе шырэне беларусы, каторы руняцца аб доле свайго народу. На іх і стараеца „Rossia“ нацкаваць правіцельство. Фальшивы данос і ўся брэхня агента — провакатара аб «рэволю-цыі» рабоці нашай газэты — гэта толькі пустыні страхи. Правасве-та народу, развіцьце ірамадзкай і нацыянальнай съведомасці — вось пра-удзіві страх для чорнай сотні, для уселякіх нацыяналісту і іх прова-катарскай хайрузі.

Як лжэць „Rossia“, бачым вось з гэтых яе слоў. Расказаўшы аб арештах і собысках у Мінску і Молодечне, каторые былі ў 1908 і 1909 гаду, „Rossia“ пішэ: „Паслья гэ-таго „Наша Ніва“ замоўкла. Цяпер яна ізнаў зацьвітае новым цвятам, пад новай фірмай. Выдавецтво гэ-тагі газэты бяра на сабе новы „варяг“, нейкі «Уласоў», або Власов“ — Тым часам кожнаму вядома, што „Наша Ніва“ не «замоўкала» ні на адзін момэнт ад самага пачатку яе — ад 11 лістапада 1906 году, што А. Уласоў не цяпер бяра на сябе выдавецтво газэты, а узлу ўжо без-мала сем гадоў таму назад — 8 дзе-кабра 1906 году.

З усяго гэтага відаць, якую цэ-ну мае ўвесі данос, надрукованы ў „Rossia“.

У канцы адзначым, што данос „Rossia“ неяк сплетаецца с прымес-дам у нашу старонку міністэр-скага чыноўніка з Пецярбурга, ней-каго Тэрмэна. Паслья яго падаро-жы, як бачым, настаў у Пецярбур-зі новы курс: на веручы, каб Ко-валюкі і Солоневічы здолелі за-дзержаць развіцьце беларушчыны, ім ужо пакінулі даваць «чёмніе гроши» ды пачынаюць выдумляць новыя спасабы, каб забіць жывыя беларускі народ.

A—H—A.

Выходзіць ШТО ТЫДЗЕНЬ

Адрэс рэдакціі і адміністраціі: Вільня, Завальная вуліца, д. № 7.

Цэна з перасылкай і дастаўкай на 1 г. — 2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к. на 3 м. — 65 к., на 1 мес. — 25 к. За граніцай: на 1 г. — 4 р., на 6 мес. — 2 р. 3 мес. — 1 р. Перамена аддэлу — 20 коп.

Абвесткі прымаюцца на апошнія страницы па 20 кап. за лінейку малымі літарамі. Рукапісы і карэспандэнцыі, прысланыя у рэдакцію, павінны быць чытальнай напісаныя вішчэ разам з фаміліяй, хто яе прысылае. Можна такжэ надпісаць проз-вішчэ разам з фаміліяй, хто не захоче, каб была надрукавана праўдзівай фаміліяю.

Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакціі. Рукапісы аўторам не вертаюцца назад.

Ня гонэ!

Есць у № 2372 газэты „Rossia“ стацьня пад загалоўкам «Кветкі беларускага сэпаратызму», каторую па моему, прэбалоб называць «Кветкі бездарнасці наёных палітыканоў». Бо якжэ называць абвінава-чэнне „Нашай Ніве“ у тым, што у яе руках знаходзіцца, ці знахо-дзілася, дзеяцельнасць „Беларускай Соціялістичнай Грамады“, што „Наша Ніва“ наймала вучнёў ніжэ-шых і сярэдніх школ дзеля шы-рэння соціялістичных выдавецтв, што аткрыта друкавала і шырэла адозвы і брашуры соціялістичныя, што работа „Н. Н.“ гэта падполь-ная ігра „голодранцев весях стран“ што демократызм беларускі вырабляеца у лабораторыі поленофілоў і сэпаратысту і у канцы, што за беларускай работай крываца жыды, касцел і польская справа

Малаграматныя пісакі і участко-вые палітыкі, па кампенсіі радок, могуць беларускі рух зводзіць да „польскай інтрыгі“, на тое яны ма-лаграматныя, але полуофіціяльным публіцыстам такой вялікай дзе-ржавы як Расея, трэбalo б умень-чытаць па польску і ведаць, як глядзіць на беларускую адражэнне тая самая „польская інтрыга“.

Якое небудзь доўгавухае ства-рэнье, може высунуць ліч с памыніці кричаць, што „Наша Ніва“ яўна друкуе і пашырае адоз-ви і брашуры „Беларускай соціялістичнай Грамады“, што яна за гроши наймае школьнікоў у соціялісты, але полуофіціяльным пред-стуўнікам голасу ўласці гэтага безкрытычна друкаваць нельга, бо вы траціця прэсціж у вачах граматных чытачоў і на толькі вы самі, але праз гэта і ты, што пасла-ла вас.

Вы «полуофіціялісты» і «офиціялісты» с полуофіціяльнай „Rossii“ можэць быць праціўнікамі беларус-каго адражэння, можэць ваяваць з ім гожымі і на гожымі спосабамі (гэта справа ващага сумленія), можэць ў канцы ціснуць нас, душыць і ўсё іншае, але прынамсі рабіцца ўсё гэта разумна!

„Віленск. Вестніку“, „Крестья-нину“, „Св. Зап. Жизни“ калі яны выступаюць у ролі блазноў, — сойдзе, бо пісакі і чытачы іх пад-тычна малаграматны, але вашіві чытач і ён будзе съмейца вам у вочы, калі вы даводзіць, што соціялісты працаюць над пашырэннем катализма, а праагатары ка-тализма над пашырэннем марксізму. Вам полуофіціяльным выра-зіцелям голасу правіцельства на гожэ рысавацца малаграматнасцю, ці прытварацца дурнямі.

Юры Верэшчака.

Ешчэ аб сплачыванні доугу.

Расейскіе народнікі семдзесятных гадоў лічылі, што яны маюць пе-рад народам вялікі, неаплачэнны доўг, каторы трэба звярнуць. „Исторыческі пісьмав“ Лаврова сфор-мулавалі гэту думку гаворучы, што ўсе багацейшыя станы, праз цэлые векі карысталіся с працы народу самі продукційна не працуучы — забіралі большую частку дабытага мазалістымі рукамі дабра; бралі вялікі падатак крыві бяручи шмат

народу у салдаты, зрабілі урэшті ўесь народ сваім навольнікам сурова панавалі над ім, эзекууючыся, і саўсім на лічучыся з яго пачуццём ўласнага гонару. Рабілі гэта вышэйшыя станы саўсім не за-думліваючыся над тым, ці маюць яны на гэта моральнае права. Але во і у гэтых станах явіліся людзі з болей адзычытай душой, с чут-кім сумленінём; задумаліся яны над тым, ці спрэядліва гэта, ці павінна так быць. І зразумеўшы, што так быць не павінна, адчуле, колькі зла іх бацькі зрабілі народу, колькі ён ад іх крываў перанес.

Гэта крываў даўгі і ёсць той вялікі доўг, каторы яны павінны вярнуць, пасвяціўшы усе свае сілы, працы дзеля народнага добра. Доўг гэты ляжыць на толькі як заплата за грахі бацькоў. І яны самі ўжо скарысталі з народнай працы: яны паканчалі розныя школы прачыта-лі шмат разумных кніг, а хто-ж плаціць гроши на утрыманье школ калі не народ? Выгадавалі іх бацькі за якіе гроши? за гроши дабытыя эксплоатаціей народу.

Шмат гадоў прайшло с тэй пары Семідзесятнікі на гледзючы на ўсе геройскія натуры, на ўсю мараль-ную сваю чыстату, на ўсю інтелек-туальную чеснасць, не змаглі да-біцца сваей мэты. Аб прынцыпе сплачыванні доўгу, на каторы семідзесятнікі часта ссылаліся, іх патомкі перасталі гаварыць. Гэты прынцып стаўся элемэнтарнай, усім вядомай праўдай, каторай ад-ны з энтузіазмам трымаліся — другія аткідалі, але ўсе гэта ведалі і спа-мінаць ім на трэба было.

Вывалі на гэтыя счет і кур'ёны. Пару гадоў таму назад гр. Бобрін-скі на сабраванні мінскіх нацыяна-лісту — кліку ў іх сплачываць доўг беларускаму народу. Які гэта доўг признаваў граф і як яго мінскіе на-ционалісты мяркуюць сплачываць, мы не ведаем. Ведаем толькі, што сам Бобрінскі багач, памешчык тульскай губэрні. Яго вясковые суседзі, куды бліжэйшыя яму па-крыы чым мінскіе беларусы, коль-кі гадоў таму назад, — відаць мала рахуючы на тое, што граф пры-помніць аб сваім даўгу, — прарабавалі вярнуць яго „сваімі средстvіям“, але даўжнік паклікаў ваянную по-мач і крэдытаю высеклі, як сі-дараву казу. Вось як сплачывае доўг, граф на практицы, а на славах — глядзі куды махануў.

Успомніўшы гэта, як кур'ёз, прыгледзімся да дужа арыгіналь-ной фармуліроўкі сплачываннія доўгу, якую даў нам Юры Верэшчака у № 26—27 „Нашай Ніве“. Ягомасць Юры Верэшчака признае факт, што беларускіе дзяйцы ма-юць доўг... перад прыродай Бела-руси. Родная наша прырода сваей величавай прыгожасцю будзіць у кожнай адзычытай души, гэтуль-кі пекінскіх перажыванньёў — ахвоты да таго, каб самому стацца леп-шым і пхнуць да гэтага другіх, што чэлавек за гэта мае перад ей вялікі доўг. Значыць гэты доўг маюць і нашы паэты і белетрысты і яны павінны начаць сплачываць яго, даючы пекінскіе, праўдзівыя ма-лонкі гэтай прыроды. Ягомасць Верэшчака знаходзіць, што дагэ-туль яны — гэтага доўгу і ў малой нават частцы не сплацілі, бо яны калі спаміналі яе, то казалі, што „невисёлая старонка наша Беларусь“

НАША НІВА

„Край наш бедны, край наш родны—гразь, балота ды писок“ і т. д.

Тэткая формулоўка сплачываныя доўгу пераносіць справу так скажу ў саўсім другую плоскаць—падходзіць да яе саўсім ня с тэй стараны, з якой паднішоў Лавров і расейскіе семідзесятнікі.

Думкі ягомасціца Верэнчакі, трэба гэта признаць, дужа арыгінальныя і калі іх акуратна выразумець, саўсім справядлівы. І абедзьвюма рукамі гатоў падпісацца пад тым, што багата душы дала прырода нашай бацькаўшчыне, што загэта мы даўжнікі яе, гэты доўг мы павінны адчуваць і сколькі хопіц сіл старацца звярнуць яго. Але разам з гэтym я лічу саўсім справядлівай і ту ю старану сплачываныя доўгу, аб якой казаў Лавров. Калі гэтак, то значыцца поўная формулуўка гэтай справы павінна абхопліваць абедзьві формулы. Аб гэтym ягомасць Верэнчака не агаварыўся і даў праз тое права думак, што признае толькі доўг перад прыродай, а адпрэкаецца ад признаўня яго перад людзьмі. Бадай, што ягомасць Верэнчака съядома — справы гэта не ставіў і толькі неясна віразіўся, праз што даў повад да ўсіх гэтых думак.

Далей, мы ведаем, што чуць ня ўсе беларускіе пісьменнікі і дзеяць вышлі з народу, што іхніе дзеяць адбывалі прыгон і перэнасілі уселикі зьдзек,—значыць яны скарэй крэдытарам чым даўжнікі. З другога боку, яны ўсё ж такі зрабіліся сілай, маюць у большай, ці меншай меры дар „глаголом жеч сэрдца людей“—і саўсім натуральна будзе, калі яны пачуюць патрэбу, а нават признаюць сваі павіннасць тое, каб народ падняць да таго, да чаго яны самі дайшли. Пры тым-жэ, хоць і не багата іх, а ўсё ж такі ўжо ёсць, аў будучыні мо і болей будзе такіх людзей, каторые па бацьках дасталі не аплачэніе даўгі, а нават і самі за сваё гадаваныя і навукі, вялікіе ці малыя, але ўсё-ж такі даўгі маюць.

Прытым важна нам ня гэтулькі сама формула, колькі выводы з яе, ня гэтулькі разгадка пытаныя, ёсць за намі доўгі ці не, колькі канкрэтная задача працаўца для народнага добра. Тых, хто не признае гэтай формулы, можна падзярэваць, што ён не признае і яе выводу, а калі гэтак, раз зайшла гаворка аб сплачываныя доўгу—нельга абысці маўчаньнем і гэтай стараны справы.

Чыпера паглядзімо, як сплачывае

доўг народу беларускае пісьменства, г. зн. якія яно мае характар чыпера і якія шляхі замечаюцца яго у будучыне.

Усім знаёмым с творамі нашых пісьменнікоў кінецца у вочы тое, што яно пераішло ужо дзіве стадзі развіцця: першую—сантымэнтальнае народнічества с сільнай польскай, а нават шляхоцкай закваскай, другую — рэалізм глубока пранікнуты шчырым дэмократызмам. Баршчэўскі, Марцінкевіч і др., меней выдатныя іх сучаснікі, гэта предстаўнікі першай стадзі. Богушевіч стаіць на раздарожжы і творчасць яго мае ешчэ, хоць сабе і шмат слабешую як у яго напіраднікоў клерыкалісту — польскую закваску («свая зямля», Хрэзьбіны Мацюка), з другога боку ён нам даў такія творы як „У судзе“, „У вастрезі“, «Быў у чысцы», „Скацінная апека“, „Кепека будзе“ і др., каторые пранікнуты шчырым народнічествам саўсім чи польскага тыту.

После 1905 году паявілася племяда беларускіх пісьменнікоў, каторые ўсе да аднаго выйшлі з народу і яны ўжо саўсім ясна далі той характар пісьменству, які яно чыпера носіць. У іх творчасці мы знаходзім тынечкі грамадзянскія поткі, той шчыры і шырокі дэмократызм, які вырастает зазвычай на здравай і плоднай народнай глебі. Наши пісьменнікі глубока атчуваюць народнае горе, шчыра спагадаюць сермяжнікам і дужа праудзіва малююць іх жыццё, іх злыбду з якім трэба змагацца. Творчасць іхня пранікнута здравым оптымізмам і цвёрдай верай у тое, што будзе ўнукам панаўніне, там дзе сягоныя іла чудо дзед. Гэткімі настроемі пранікнута творчасць Я. Коласа, Я. Купалы, М. Богдановіча, Цішкі Гартнага, Галубка, Я. Журыбы.

Лявон Гмырак.

С таго съвету!

(Ліст бацькі наўбоцькі к сыну)

Сынок мой! Васілька! Ты мяне забыў ужо. Забыўся, як я цябе вучыў. Я ночы не спаў, я ня ёў, каваў, зарабляў гроши на тваю эдукацію. Я праз тры гады болей 20 разоў ездзіў у Вілейку на кані, за сем міль! Мучыўся я сам, мучыў і коніка, каб толькі ты не гараў, ды памог мне на старасць і сваім братам і сёстрам.

Ты ажаніўся, азяў дачку гаспадарскую, але у капялюшу, такую, што стыдаецца сваіх бацькоў, што пагарджае, сто разоў лепшымі за

яе згрэбнымі, не паркалёвымі людзьмі. Гуляў ты вясельле, але бацькоў не паклікаў на тое вясельле і нават пісомом благаславенія не прасіў і я з маткай нічога ня ведаў бы, каб мне не далі весткі другое сны. Мне ня трэба было твойго вясельля, а толькі пашаны, як бацьку, бо я варт гэтай пашаны: я на цябе ўсё сваё здароўе атдаў. З мяне съмеяліся людзі: «што пыталіся — даждаў пашаны ад вучонага сына?»...

Прайшло два гады, а ты ні мяне ві мацеры у госьці не напрасіў. Як табе ня сорамна сынок!

Я уміраючы напісаў табе. Ты прыехаў, але-ж ты нічога не прывёз мне: чаракі віна хворому пашкадаваў купіц, а як мне хацелася памачыць засмягшыя вусны!

Перад выездам ты казаў, прышлеш гроши, будзеш пісаць, але-ж я вічога не дачэкаў. 28 дзён я чах, сох і ўсё пытаўся: «ці німа ад Васіля ліста і гроши?» І памёр я недачэкаўшыся ад цабе весткі.

Уміраючы я пакінуў на пісьме (бацьшка злісаў) адказ на сямью, апошнюю волю сваю, каб вы ўсё троны съны сплацілі сястрэ за зямлю, каб калі каторы з вас траіцца службу мелі дзе прытуліцца, але-ж ты, сынок, і тут мяне не паслухаў? сястрэ гроши не даў і ешчэ другіх братоў хадеў збунтаваць... Ты не звярнуў увагі на мае слова перадсмertiны, калі іх табе Лукаш перэказаў.

Скажы Лукаш,—просіў я,—глядзі скажы сынам маім, каб сястры сваія скрыўдзілі, сплацілі гроши за зямлю. Глядзі скажы, каб сплацілі Паўліні гроши...

Гэта кожучы я плакаў, а ты пачуўшы мае слова съмеяўся! Калі габлявалі мне труну ты ізноў съмеяўся. Адмаўляўся ты, што гроши у пябе на сплату віма, а ты-ж ешчэ дзяцюком палажыў гроши у банк.

Мучуся праз цябе я і на гэтym съвеці, мучуся, сынок...

Я табе у гэтym лісце ешчэ ня ўсё апісаў. Я табе буду пісаць і пісаць, а Люк будзе друкаваць месці да благога сына—Васіля.

Бацька Якуб.

Пісаў пад дыхтоўку бацькі Люк.

Аб усім па троху.

Ваенная павіннасць для вучыцялёў

Міністэрства народнай асвяты разаслало папечылім школьнікам прыгожы і стаіць і ў пакосах ляжыць многа:

Стары Нупрэй сядзіць сабе на пні ды „Кляп-клёп, клип-клёп“—касу клепіць і радасна на сына пазірае: малады, вучоны, прыгожы і добры такі, а сам земскі, сам к яму з рукою здароўкаца першы падходзі. І мужыкоў, сваіх людзей, сынок не чураецца, земляка, калі трапіа, усюдых абароне і чужога ня скрыўдзіць...

Добра і студэнту забыцца на думы гаражкі—сівіе, пазізіе народна гаражавацца, душу засмучоную ажывіц...

І толькі зданыні гэтые... Пытаныя дрэни... Туга тая... А што! Нічога, нічога... До...

Люба у вечэр цёплы, і ціхі, і добра-пагодлівы снані вазіць. Люба раніцай у рацэ, у рацэ з вадою лёгкаю, ня дужа халодна пакупацца, а днём гуркоў у градах нарваць, пасмакаваць, або яблак салодзенькіх, мідуначаткі невялічкіх. А ў раніні у съятыя дзень ўстанці і ў лес пайсці, грыбоў насабіраць, мо леснікі не абдзяруць, а потым—у цэркву, у госьці пайсці, а вечарком, скрыпку узяўшы, на вуліцы пад хатай пасядзіць, сігніца скокі танцы ды песьні—весілішкі розные. Іграе Іван на гармоніку, а Цімох на дудцы мастак; танцуе студэнт з дзячынкамі хахатушкамі, саромліва съмелымі, здарова-прыгожымі.

І дзе час, зара да гораду рыхтавацца пара... Сумна тагды робіцца.

А толку пра зданынё-страханы ёшчэ не дабіяцца студэнт. І бацька с сынам не ахвотна гаворэ ўжо пра тое. Бацька за сына ядынаго, дры-

РОДНЫЕ КАРЭНІ*).

(Апаведаньне).

6.

Ужо с паўмесяца пражні Архіп у дварэ сваім, у роднай старой хаді бацькаўской.

Гроши—страхоўку выдалі за хату, што згараў, але абы будаўніцтве і на думалі пакуль што: задумалі селяне на хутары выйсці.

Людзей прадпрыемных, рухавых і спасобных душыло жыцьцё общаственскага. Ані палепшэння якое у полі зрабіць, ані дабрэйшую скапіцу прыдбаци. Трэба было з аборакі ваду спусціць у парыні селяне руціне, згодзіліся, а гультаі і тые, што на сваіх замельцы не жывуць, а пастухамі, батракамі, леснікамі у паноў ды жыдоў жывуць, а не далі праз свае шнуры канаты капаць; што ты з імі, мала-ўчонымі, рабіць будзеш? — „Возьмем уругу**“ у пана, браты“,—казалі добрые гаспадары, — „скот на парыні, як на будачках, як на таку, ходзе, што ён зъесць там, якую трасць?“ — „А на якій ляд мне твара уруга, калі у мяне адна карова? Дзень як-небудзь і на парыні прашлындае, без пашы твае, а к вечару жонка мех травы з пансага лесу прынясе ды накорміць, і ўсё тут“—разбіваюць увесе саглас вузкашнуронье, атходжкі ды рохлі—гультаевічы. А за кожную драбніцу

брэшушца, за шкоду няўмысную і незаметную ляюцца, як агалцельне.

Эх, бяднота, бяднота!

Да чаго ты даводзіш чэлавека! І жалка, горка, і крүдна.

З лепшых людзей робіць цар-голад зъяўроу, сумленыя ні маючых...

Пачалі селяне варушыцца, аб хутарах зюкаць.

Архіп нічога пра тое селянамі не гаварыў байдзіць, — пачануць апосля дапекаць бацьку, «А—а, твой сын падбіў на хутары, панам зрабіўся, па панску жыць захапець; будзе доктарам накалупае гроши і скучніц хутары гаспадароў бедных, занепаўших, будзе маентшыкам, жы-вадзёрам».

Як агня, баяўся такіх гутарак Архіп і жыў у бацькоў ціха, змірна, у гаворкі вялікіе не пушчаючыся.

Радавалося серцэ старога бацькі яго, як пойдзіць на сенакос яны: хлапец-работнік Восіп, сын і сам стары Нупрэй.

Сала возьмущае, бліноў матка напячэць, вады у бітлажцы набяруць, выйдзіць у трох на дзецину у Дуброўках, у паноў гдзе сенакос куцілі.

Восіп уперадзі, а студэнт ззаду не паддаецца. Толькі й чутно: «Ужык, ужык, ужык»...

Скіне студэнт і брыль з галавы, і расшпіліцца, і расперажэцца, хочэ плячо-ў-плячо з работнікам харошим ісці.

Весёла! Вечер сарочку паддувае, халадзіць скакунцы: «Стрык-стрык, цыррр...» песьнік пяюць, над кустом жупаны лежаць і песчанка

* Гл. № 32 «Н. Н.».

**) Уруга—паша.

І бунтуе кроў,
Што над роднаю старонікай
Вісьне ночы змрок плянкай,
Вісьне ад вякоў;
Што німа парадку, ладу,
Што ў хвасьце другіх мы-ззаду
Без дарогі йдзём;
Што чужы грэх выкупляем.
За каго-ж мы, запытаем
Цяжкі крыж нясём?

Не прытульна дзе і цёмана
І дзе съмерці ўзмах агромны
Першыя мы там.
Дзе найгоршыя дарогі,
Дзе што год растуць астрогі,—
Першэ мейсцэ—нам.
А ў чым можна пахваліца,
Пазайдзросціць, падзвінца,
Там нас не шукай.
Асьмены і абдзёрты,
Ва ўсім добрым ў зад адцёрты
Ты, наш родны край.

Януб Колас.

* *

Як надарыцца мінота
Што ад працы адваруся
І жыцьцёвая атрута
Ні пячэць, і прахаплюся,
Дык цябе, мой Родны Краю,
Шчырай думкай аблітую:

Ты нешчасны і убогі,
Ты бяздолны і забіты,
Ты бяз шляху, бяз дарогі,
Ты абдзёрты і праліты;
Подлай здрадаю праданы
Ты вя свой,—даўно забраны.

Меў вялікіе клейноды,
Быў і моцны, і багаты,
— Задзіўляліся народы—
А дазнаўся горкай страты;
Кіну вокаам: сохнеш, вянеш,
Аж здаецца што ні ўстанеш.

А як сонейка устане
І прыемна усъміненца,
На палетках, на кургане
І па вёсцы разліенца
Як паводка, Родны Краю!
Над цябе тагды ні маю.

Ты квяцісты, залацісты,
І прыгожы, і аздобны,
Ты лясісты, каласісты,
— Можа рай табе падобны —
Колькі ж моцы маеш скрытай,
Колькі сілы неспажытай!

Ты паўстанеш працавіты,
Гаротнічы, невымоўны,
Шчасця, долі прагавіты,
Мой славэчны, мой чароўны!
Будзець час, пабачуць съведкі,
Хоць я мы, дык нашы дзеткі.

Алесь Гарун.

1913

Рыбалоу.

Сьвет апошні разсілаюць,
Лучы сонца над сялом;
Цэрква белая зіе
Залатым сваім крыжом.
Ціха бор стаіць залёны,
Гук ўвакол пад вечэр унік;
Явар дрэміць калі рэчкі,
Як той стары вартайскі.
Рэчка шклістая плюскочэ
У зялёных берагох;
Усё гусыцей туман кладзенца,
Як кудзеля, па палёх.
На рацэ рыбачы човен;
Сеці збірае ў ём рыбак,
Лёс гаротны праклінае;
Б'еца з голаду бедак.
А у хаді рыболова
Цэлых восімера дзыцей...
Пасылай ўжо хоць сягоныя
Хлеб прасіці у людзей.
З ім адвечна яго горэ,
Сэрцэ ныне і шчыміць.
І шнуруючы над рэчкай,
Каня позная скігліць.

Я. Журба.

3 Беларусі і Літвы.

3 Віленшчыны.

Тры тыдні таму назад з Вільні у Двінск, як пасылья удалося выясняць, нейкі Александров выслалі багаж. Тыдзен таму назад разгружаючыя вагон, работнікі пачулі крэпкі смород ад карзіны высланай з Вільні. Калі паклікаўшы паліцію атчынілі карзіну, то ў ёй знайшли труп кабеты, саўсім голай, з ранамі на галаве; нябожчыца у карзіне была ў сідзячым палажэнні. Да-гэтуль паліції не ўдалось ешче выкрыць хто была тая кабета і той Александров.

Новыя школы.

У гэтым гаду у Віленскім Вучэбным Округу адкрыцца такіе сярэдніе школы: гімназіі—у Сьвенцяніях, у Лідзе і ў Рэжыцы; вучыцельская сэмінарыя у Неўлі, Вітебскім і вучыцельскі інстытут у Магілеві. Апрача гэтага адкрыцца 7 вышэйших пачатковых школ, у тым ліку 2 жаноцкіе для дзеўчатак.

Самагубства.

У вёсцы Трабэйнак, Ашмянскага пав. Гаспадар. Пранціш Маркоўскі, 60 гадовы чэлавек, пасылья буры выйшоўшы на сенажаць і убачыўшы, што ўсё сена зглумлена вадой, з гора, вярнуўшыся дамоў падрэзаў саре нажом горла. Дачка скочыла і вырвала з рук у яго нож, але ўсё ж такі ён крэпка па-

калечыўся. Непрытомнага маркоўскага адвязглі у бальніцу у Івенец.

Сорамна.

Калісці нашы пагашчане (Новы Пагост, Дзісенскага пав.) славіліся як людзі спакойныя, разважныя, але гэта было калісь, цяпер ужо саўсім другое. Насталі новые людзі, пайшлі новые парадкі... Новые, ды не к дабру а к худому. Перш за ўсё траба сказаць аб нашых власных судах катарне сладыны пьянствам і падкупнасцю. Сорамна са стараны паглянуць, як мужы бацькі, паважаны гаспадары стаўшыся судзьдзямі гразнуць у пьянстві і падкупнасці. Ни ведаю, ці гэтые людзі думаюць, што гэта гікто не бачыць, ці яны ужо заблітія сякае пачуцьцё людзкага гонару і сумлення, што могуць людзям у очы глядзець. Вось я пішу гэтае пісьмо у далёкі горад, дзе іх не знаюць і будуць аднасіца да майго пісьма, проста, як да нарэканья на благіе парадкі, якіе у нас пайшлі цяпер, але саўсім ві так пакажэцца тым, катарне тут у нас будуць чытаць гэта. У іх вачах стануць добра знаёмые і вядомыя гаспадары з воласці, яны ні з майго пісьма толькі даведаюцца аб іх, яны іх даuno і добра знаюць і ацэніваюць так, як яны заслужылі у вачах сваіх суседоў і валашчан. Другое зло—гэта тайніе шынкі і шынкары. Нарэкалі людзі на даўнейшыя жыдоўскіе карчмы, але я скажу, што жыды такай подласці не рабілі, таго бруду не разводзілі, як нашы цяперашніе шынкары—хрысьціяне. Там у іх і распуста і зладзейства і ўсякае шельмоўства, што страх падумаць і нікто не парупіцца каб неяк стрымаць гэтае зло, нікто не кране пальцам, каб засыпаць гэтые лужыны гразі. Ці-ж і не знайдзеца вікога?

К. Сухоцкі.

У нашай вёсцы.

(Казеніцово, Лідз. пав.)

Поўны хаты усе хлопцаў,
З іх і гоман, з іх і съмех;
Яны многа граюць ў карты,
А за гэта велкі грэх.
Не чытаюць добрых кніжак,
Толькі трэцяць дарма час;
Дужа часта завядуцца
Во запраўды гэта ў нас.
Перакрываць, перэдражняць.
Хоць і ўбогага каго;
Нешануюць айцоў, матаў,
Толькі Еську аднаго:
Ен гарэлкау таргуе,
А гарэлку хлопцы пьюць
І да Еську што папала
Ад'бацькоў сваіх нясуць.
Маё сарцэ неспакойна

І баліць мне галава:
Нашто ж гэтакая цемра,
Чаму ж съвету ў нас німа?

А. Юшко.

Пошэсць.

У Капылі, Мінск. губ. Слуцк. пав., ужо трэх з лішнім месяцы пашло пошесць крывавуці (дывентэрдгі) паміж людзей. Да-гэтуль памерла ужо 7 чэлавек, а шмат ляжыць хворых. Адна земская бальніца ні може дадзіць рады, бо пошесць с кожным днём шырыцца. Людзі пьюць рознае зельле і гарэлку каб адбараніца ад яе, але пічога не памагае. Шкада, што губернскае земства у сваім бюджеты на гэты год зменшило выдатак на змаганье с пошесцікамі (эпідэміей), цяпер во патрэбна помоч пошестна хверым але німа, людзі мруць і хвараюць у гарачы час поляевых работ.

Капылін А. Ш.

Выстака.

У Капылі шостаго жніўя адбылася сельска-гаспадарская выстака, жывёлы, насыння і хатнага рэмесла. Найбольш харошай сакіні было панская, але было і вясковых пекных коней. Вясковыя дэчычы выстакі шмат цікавага тканья і вязаных работ. Зі добрых каней і за лепшыя работы выдавалі награды. Самая большая награда 15 руб. і сярэбрэна медаль. Ацэнівалі выстакуленую жывёлу і рэчы і выдавалі награды акаличныя паны. Пасылья выстакі былі гутаркі аб хутарок, каровах, лубіне і аб іншых гаспадарскіх спраўах.

Дзень быў пагодны, пекны і людзей было многа; праз увесь час выстакі іграла вясенняя музика.

Алесь III.

Жыве Беларусь.

Давялося мне пабываць у Слуцкім павеци, ад маёнтку п. Прошынскаго, старонцы вельмі глухой (12 міль ад чугункі), наросшай вялікім лесамі і пакрытай балотамі. Прыехаўшы сюды я вельмі узрадаваўся, калі пачуў чистую беларускую гутарку пабачыў свае апраткі і свае танцы: мяцеліцу, лявоніху, каробачку і другіе.

Упярод я бываў у такіх старонках Беларусі, дзе сваё ужо забываеца, і смутак нахадзіцца на мяне, і працацаць ужо не хацелася, для тых, што адрэкаюцца ад сваей маткі. Калі-ж я пасядзеў тут, радасна магу крываць, што жыве Беларусь, і жыці-мець будзе і ніякіе сілы ні зглумяць яе. Гаспадарка тут вядзенца добра. Аж люба было пагля-

жонага, бо... Бачыць, што надта пачаў цікавіца, ён незразумелым, таёмы, страшным, на земнім.

— Ой, Нупрэй, паглядай за сынам,—гаворэ сват Яхім, сівы разумны дзед: — пары яго апсалівай-маладай. Ніхто ешчэ лбом сцяну мураваную прабіць на зdaleў, а галовы разбівали многіе, ой-ой, многіе, як падумаеш. Вялікіе навукі прыйшоў з Зроіл Давыдаёнак, што ўсё на глаўна грабіна навучаўся, а пачаў задумывацца, пачаў, — і от табе на: ў аднай доўгай кашулі ходзіць цяпер па Шамаву с Кіком, галаву круціць ды ўсё нешта гамоніць, бурчыць сабе паднос: «Адэнай, Адэнай, адгукніся Зроілу... Гдзе Ты скаваўся ат Зроілу? Ага, ага, ну німа нічога». Аж страшна становіца. Такі разумнейшы за ўсіх жыдоў шамойскіх быў, а во адурэу, бедача, ат гэтай думы заўсёдзашний.

Бяреч треба Архіпа: мала з нашага селянскага роду у людзі наўчоные выходзяць, а калі ў выйдзе катары, дык барані Ты яго Божухна! Бо трудненка такому адрасу прыросць у іншым становішчы людзей, паркальных людзей. Праз тое трудненка, што як-ніяк а родныя карэні глыбока сідзяць у ём. От і мучыць яго пытанія разные: чаму я—пан, а брат мой, брат, катары сто раз больш мяне працуе, пот ліе, у катарога рукаў ў мазалёх і закарэлі, катары вен сумуе ды гаруе і ў гарэлцы душу топіце, думы залявае, гэты брат, родненкі сын мае матанкі роднае, ён—мужык, мужык, эх! Во і мучаетца чэлавек, чаго на съветі такі парадкувана, дали-болі, аткуля съвет, аткуля што, Бога шукаць пачануць, як той Зроіл, глядзіш, — дыбы—дыбы чэлавек на гэтamu каўзялю, пасклізуўся, заваліўся...

І навука не паможэ, а зможэ такога, бо прырода і навука адалее вас.

Так гаворэ сват Яхім, а кум Міхась дадае к таму:

— А падумаць,—колікі турбот, болек і працы бязконцай трэба вынісці бацьком, пакуль-ткі сынок ці дачушка на ногі стане. Ды на ногі стане і бацькоў успомніць, сам вучыцца ці слу жыць і бацькаўскую старасць к сэрцу прынімае, як, скажем, Архіп; а другі ж бывае і бацькоў адрачэцца, вучы яго, такую дрэні. Ого! Ці мала іх гэткіх, далёка шукаць на траба...

— Дык што-ж рабіць, сваток? — да Яхіма звертаецца Нупрэй.

— А што? Бог ведае... Перша на-перша трэба, каб бацькі ўкладлі на галаву гэтым хлапцам-вучэнікам тое, што ніхай яны не саромяцца наших мужыцкіх мяркуваньнёў пра Божы съвет слухаць. Ніхай сабе яны на погляд шэрь, а, браце, душа може быць і пад шэрым жупаном на шэрь. О! Помню, бывала, прыездэ к нам у сяло на лета ці ў зімку калі с Пецярбурга пан Белееўскі; вучоны многа, кніжкі сам складае і друкуе, а са мной так, бывала, як пойдзе, як пойдзе гаварыць, аж захлібаецца, бачу—пера да мною, мужыком, думкі лепшыя выкладае. «Я,—гаворэ,—толькі у вас і атдыхаю і спачына находжу. У вас, селян, ўсё кіруюцца праўду знайсці ў ва ўсім. Пастух які-небудзь, слова прамовіць с панам на можэ,—забіц ці ўжо натура такая асобная, да схойкі прыхильная,—а каб пабачыць яго душу пісъменнік які, ці там архірэй, ішто хто такі, ён бы задзівіўся і пазай-здроціў». Во як пан казаў.

— Што хараніцца: многа і ў нас дзікасці,

недбаласці, звярынства, гразі многа. Але гдз-ж гэтага німа? Бяднота нас ададзевае.

— Ведама, што яна.

— А паглядзі ты, сваток, на панскае жыцьцё; яно-ж найболі такое, што дрэнней... сабацкаго. Распуста, паскудзства. Толькі што у іх дзеецца ўсё пад цёмана дзяяругаю, с-пад дзяяругі гэтай і жыцьцё праўдзівае мала відаць.

— Яно-то так, ня-ижо-ж.

— А нашы хлопцы, што у съвет, у модзійдуць, яны ад вёскі атпайзаюць... Прыведуць у госьці с чистаты, с хлеба белага на пушчы, як пабачаць, як мадзее мы па родных кутках, робіцца ім і халодна, і непрыхільна,

НАША НІВА

дзець на селянскіе землі, такое пекна жытва, аўсы, канюшына і інш. Земля тут высокая і для того мокрая весені не пашкодзіла. Людзі тут жывуць добра, дрэва у лесах тане, многа грыбоў, ягад. Блізка ад нас працлювает речка Марочанка, дзе у кожную нядзелю хлопцы наши ходзяць на рыбу. Над вечэр жа сабираюцца яны і дзеўчата і гулююць прыстойна, гожа, не так, як у другіх старонках, дзе гарэлка і карты заваявалі сабе першае мейсце. Дзеля гэтага вясёла у нас і людзі добрые, прастарай на зямлі, бо ешчэ людзі тут не забыліся свайго роднага ад бацькоў і дзядоў.

Беларус.

Паркалёвая культура у Ашмяншчыне.

Аб нашай вёсцы Налібокі, Ашмянск. пав., то нават сорамна добрым людзям хваліцца. За апогніх колькі гадоў змявілася яна страшэнна. Паркалёвая «культура» бяро тут верх над добрымі даунейшымі беларускімі абычаямі. Што было лепшага, здараўшага душой і целам пацягнула у Амерыку, а пазаставаліся тут толькі буйны і паркалёвікі (што на адно выходзіць). У вечэры, як кажуць тутэйшы, не патыкаіся на вуліцу бо... нажом, або гірай добра заедуць без ніякай прычыны. Ось гэтак нідаўна аднаму жы вот нажом распаролі. А ўсё што?—гарэлка робіць. Што будзе далей у нашым kraju, калі не захочуць людзі пілнавацца нашых старасьвецкіх абычаяў? Да чаго давядуць нашу старонку і людзей „апекуны“ наши, которые рвуць беларуса кожны к себе, нічога у канцы канцоў доброго яму не даюць, а ўсе старое добрае беларускае апаганіваюць і руйнуюць.

I. F.

Навіны з Раманаў.

З жніўня, гэтага году у мястэчку Раманове, слуцк. пав. Мінск. губ. адбылося аткрыцце вышэйшага пачатковага вучыліща у каторым будуть разам вучыцца і дзяцёкі і дзеўчаткі. Жыхары дужарады, бо гэтага вучыліща яны дабіваліся ужо гадоў с 15, аснаваныя да 6 тысяч гроши і гатовую будоўлю.

Многа разоў памыкаліся тутэйшы жыхары рабіць стараныня, каб у мястэчку аткрыты пачтовае аддзеленіе, але пачтовае начальство нешта ўсё не атклікаецца на клік раманаўцу ў 4—5 тысяч жыхароў у мястэчку.

У мястэчку ёсьць стary замковы вал. Ляжыць ён пры рэчы, з боку ад мястэчка і нікому не перешкоджае; не глядзя на гэта яго разбіраюць ўсе, хто толькі здумае. Пара-б адміністраціі, ці добраў якой души спыніць гэтае руйнаванье.

Жыхары мястэчка загварываюць, што хацелі бы аткрыць грамадай (общчэствам) сваю сельска-гаспадарскую школку, дзе-б самі селяне і старые і малые маглі-б вучыцца гаспадаркі. Але гэту добрую ахвоту нашае новае земства мусі не падтрымае, бо яно нават і маста не напраўляе ужо гадоў пачынку, пакуль хто у ночы на ўтопіцу.

Селянін M. M.

З Могілеупчыны.

Што хачеу сказаць?

Мачыха у селянскай сям'і, гэта беда: або яна варочае ўсё ў верх дном і ні дае жыцця дзецим ад першай жонкі, або узрослыя дзеци нідаюць жыцця ні ей, ні бацьку.

Во як было у аднай такай сям'і. Селянін вёскі Кіпяціч, Восіп Цярэхоў, ажаніўшыся другі раз, хутка асьлец. Сыну яго, Ікіму здавалося, што ён адзін работнік у хапі, што бацька дармаед, што мачыха которая можа даць дзеци, ешчэ больш непатрэбная реч. З гэтай

причыны у бацькі із сынам не было ладу: яны часта сварыліся і ляяліся. 27 жніўня між імі завязалася бойка. У той момант калі сын паваліў бацьку на памост, мачыха ударила нажом пасынка у живот; з гэтай раны ён і памёр, абняўшы пры апошнім канану бацьку. Што ён хачеў гэтым сказаць? „Прасці“, ці „хадзі і ты ў магілу“.

Саука Каваль.

Беларуская вечарынка.

11 жніўня у Глыбокім адбылася беларуская вечарынка пад кіраўніцтвам тэхніка Яныны. На сцені было пастаўлены „Пашыліся у дурні“ і „Міхалка“, а пасыль быў танцы і ляячая почта. Артысты як на першы раз сыйгралі добра. Адно беда, што вечарынка гэта рабілася не саўсім ладам, ды як бытцым нейкі душок чуваць было іншы чым беларускі; не кажучы ужо аб tym, што паміж собой устрашлі гаварылі толькі па расейску, гэта можа быць ад не прывыкі гаварыць па беларуску, але чаму ж абвесткі былі толькі па расейску?

Глыбачанін.

З усіх старон.

Памілаваны 47 матросоу.

48 матросоў каторых засудзіў марскі ваенны суд у катаргу і у турму, асталіся памілаваны па гаду Гасудара Імператара. У сваім прашэнні матросы пісалі, што яны не вінаваты у tym, за што іх засудзілі. Начальнік турмы, дзе сядзелі засуджэнныя матросы, сразу не павернуў афіцэрам, которые прыхалі с Пецярбургу, каб увольніць матросоў. Толькі пасыль таго, як глаўны ваенны пракурор папъвердзіў звестку, згодзіўся выпусціць засуджэнных. Часць засуджэнных матросоў ужо выслужылі срок службы і іх выпусціць на волю. Іншыя будуть даслужываць ваенну службу у сваіх палках.

Закон аб першым мая.

У міністэрстве ўнутраных спраў прыгатавілеца праект закону аб сівяткаванні работнікамі першага мая. Міністэрство ўжо збольшыць кары за сівяткаванье 1 мая.

Губляніне дакументу.

У Пецярбурзе што раз часцей здаряеца, што чыноўнікі губляюць паліцыйскіе і судовыя дакументы. Цяпер ізноў чуваць, што чыноўнікі дэпартаманту паліції Пеляковскі згубіў партфель з дакументамі дэпартаманту паліції.

Цывірозае сьвята.

Сынод пастаравіў даць загад духавенству, каб 29 жніўня устроіць сьвята цывірозасці і ў гэты дзень збіраць грошы па змаганьне с п'яністамі.

П'яны „прагрэс“

За чэрвень месяц у Эўропейскай і ў Азіяцкай Расеі прададзена гарадлікі 8 мільёну 701 тысяча 391 вядро, болей чым за гэты самы час у 1912 годзе на 1 мільён 452 тысячи 162 вядры.

За стары грэх

У Варшаве арэштавалі амэрыканскага бацька—прамыслоўца шкота, который 30 гадоў таму назад выехаў з Расеі не адбыўшы ваеннай павіннасці.

Студэнцкая абвестка.

У аднай з Рыжскіх газет надрукавана такая абвестка:

«Студэнт—мэдык пасыпешна шукае мейсца дворніка ці шэйцара. Даведацца у Рэдакцыі. На нашы ашляхцелы і апанельные стасункі, дзе працевае лічыцца стыдам, гэта дзіўна.

Хігры цэнзар.

Інспэктар друкарні і Одэссы, Плаксін, угаварываў па тэлефоне рэдакцыі газет, каб меней пісалі аб съмерці Бэзеля, кіруніка соцілісты на ўсім сьвеце, который ніда

уна памёр, бо, — казаў цэнзар,— яго съмерць—нетак важная справа.

Забастоўкі.

Забастоўкі у Баку і у Лодзі падтруху пачынаюць супыніцца. У Баку работнікі прысталі на варункі выроблены прамыслоўцамі: ім павядлічылі плату за работу.

У Рызе с прычыны забастоўкі работнікі у порце, стаіць не на гружэных 70 параходоў і 20 парусных карабліў.

Пачтовая скрынка.

Альберту Пауловічу. Чаму не прысылаецца абецаных рукапісоў?

Прыпенкі.

На стой пад вакном—
Прыдзі ка мне ў хату!
Калі хочэш мяне браць,
Прасі мяйго тату!

Не сячы, не рубай
Зялёнага дубу:
На руш мяне, не чапай—
Я твайя ня буду!
Не сячы, не рубай
Зялёнай ляшчыны:
На руш мяне, не чапай
Маладой дзяўчыны!
Ані любі ні чапай—
Я табе ня роўна:
Татка бандар харошы,
А я бандароўна.

Рэдактар-Выдавец
А. Уласоу.

Камітэт па скотаводству Віленскага Таварыства Сельскай-Гаспадаркі гэтым абвешчае, што ім арганізуцца:

Трохмесячныя курсы па скотаводству і малочайнай гаспадарцы,

у маентку Вялікія Салечнікі, Ягомасця Вагнера — ст. Біяконі Палескіх ж. дарог.

Курсы пачынаюцца 24 кастрычніка гэта гада. Плата за курсы с кватэрай і трохмесячнымі харчамі 60 рубліў, которые трэба заплаціць пры паступленні.

На курсы прынімаюцца асобы, высыланыя гаспадарамі і наагул асобы, которые хочуць праціці азначэнні курс, але толькі граматныя. Хто праслушае курс, эда экзамен і вытрымаўшы экзамен выдаецца билет—пасыветку што ён праслушаў курсы.

Кіруе курсамі Правіцельственны Старши Інструктар К. Б. Фрэйберг.

Запісывацца на курсы трэба у канцэляры Віленскага Сельскага-Гаспадарскага Таварыства, Вільня, Завальная 9.

Варанецкая ніжэйшая сельска-гаспадарская школа Віленскага Таварыства Сельскай-Гаспадаркі

гэтым абвешчае, што

ПРЫЕМНЫЕ ЭКЗАМЕНЫ

у гэтым гаду будуть ад 17 да 20 чысла верасня.

Апошні срок да падачы прашнёвёй 10 верасня.

Курс навукі у школе трохгадовы. Плата за харчы 50 руб. у год. Навука дармовая.

Каб паступіць у школу патрэбна падгатоўка на меншую як с курсу 2 клясавай сельскай школы Міністэрства народнай асьветы. Першэнства пры паступленні маюць хлопцы сыны мейсцовых селян. Падробна варункі можна даведацца:

П. ст. Поставы, Віленск. губ. Упраўляючаму Варанецкай ніжэйшай сельска-гаспадарской школай.

Ужо друкуецца і скора выйдзе

БЕЛАРУСКІ КАЛЕНДАР

на 1914 год.

Звертаем увагу прамыслоўцу і купцу, што „Беларускі Календар“ ядыны у краю каторы друкуецца у 20,000 экземплярах і што у ім найлепей рэкламавацца.

Календар Беларускі за колькі год дабыу славу найлепшага календара.

Таргоуцоу, кніганошу і прыватных людзей просім загадзі прысылаць заказы на календар.

Не купляйце штучны навоз (парашок, попел) абы дзе па крамах,

а купляйце там, дзе прадаюць найтакі добры тавар,

у складзе Віленскага Таварыства

СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

→ Вільні, Завальная вуліца № 9. ←

Там жэ можна купляць усякую гаспадарскую прыладу.

↔ Усім, хто захочэ, высылаецца цэннік.

Выпісывайце хурусна цэлымі вагонамі тады пбыдзеца вельмі танна.